

Reģionu komitejas locekļu iecelšanas procedūra

Procedūras dalībvalstīs

KOPSAVILKUMS

Līguma par Eiropas Savienību preambulā līdz ar tās mērķiem tiek atgādināts, ka jāturpina “arvien ciešāk saliedēt Eiropas tautu savienību, kur [...] lēmumu pieņemšana ir cik iespējams tuvināta pilsoņiem”.

Saskaņā ar Māstrihtas līgumu Reģionu komitejas (RK) izveide 1992. gadā iekļaujas institucionālajā struktūrā, kuras uzdevums ir nodrošināt reālu reģionālā un vietējā līmeņa līdzdalību Kopienas lēmumu pieņemšanas procesā.

Reģionu komitejas, dažādu pašvaldību pārstāvības iestādes, locekļu iecelšanas procedūra ir ļoti svarīga tās darbībai.

RK locekļu un aizvietotāju dažādās atlases procedūras Eiropas Savienībā atspoguļo politisko un teritoriālo sistēmu dažādību Eiropā. ES paplašināšanās līdz 27 dalībvalstīm tikai nostiprināja šo konstatējumu.

Tādēļ ir iespējami divi risinājumi. Pirmkārt, federālās valstīs vai valstīs ar spēcīgām reģionālām sistēmām, piemēram, Vācijā, Austrijā, Beļģijā, Spānijā vai Itālijā, reģionu pārstāvības loma ir skaidri noteikta tiesību aktos. Minētajās valstīs RK valstu delegāciju sastāvā galvenokārt ir reģionu pārstāvji, bet vietējo pašvaldību pārstāvība ir nenozīmīga. Otrkārt, valstīs, kurās nav reģionālu sistēmu vai tās ir vājākas, pārstāvēti ir gandrīz vai tikai vietējo pašvaldību pārstāvji (piemēram, Portugālē, Grieķijā, Igaunijā, Latvijā, Kiprā, Zviedrijā un Luksemburgā).

Neraugoties uz iecelšanas procedūru daudzveidību katrai valsts delegācijas gadījumā, jāuzsver nozīmīgā loma, kāda atlases procesā ir reģionālo un vietējo pašvaldību apvienībām. Lielākajā daļā dalībvalstu un jo īpaši jaunajās delegācijās tieši reģionālo vai vietējo pašvaldību apvienības ir atbildīgas par kandidātu sarakstu sagatavošanu un to iesniegšanu valstu valdībām galīgā lēmuma pieņemšanai. Lai gan valstu valdību politiskā jutība attiecībā uz zemāka līmeņa iestādēm mainās atkarībā no valsts, apvienību iesniegtie saraksti ļoti reti tiek pārskatīti. Gandrīz visas valstu valdības pieņem iesniegtos kandidātu sarakstus un pirms to nodošanas Ministru padomei apstiprina bez grozījumiem.

Kopš Māstrihtas līguma 198.a panta stāšanās spēkā līdz pat pēdējiem grozījumiem, kas ieviesti ar Lisabonas līgumu, kuru parakstīja 2007. gada 13. decembrī un kuru šobrīd ratificē ES dalībvalstis, noteikumi par Reģionu komitejas sastāvu un locekļu iecelšanas procedūru tika vairākkārt grozīti¹.

¹ Sk. II pielikumā pārskatu par grozījumiem, kas kopš Māstrihtas līguma 198.a panta stāšanās spēkā veikti noteikumos par Reģionu komitejas locekļu iecelšanas procedūru.

Reģionu komiteja pati vairākkārt izvirzījusi precīzas prasības attiecībā uz RK sastāvu, proti, prasību, ka RK locekļiem jābūt piešķirtām vēlētas varas pilnvarām vai jābūt politiski atbildīgiem kādam vēlētam forumam, kā arī ka RK un Eiropas Parlamenta locekļu pilnvaru termiņiem jābūt saskaņotiem (5 gadi, nevis 4)².

Lai gan Amsterdamas līgums bija nozīmīgs solis jautājumā par Reģionu komitejas pilnvarām, jo īpaši paplašinot tās konsultatīvo darbību, tikai Nicas līgumā tika ņemtas vērā RK prasības attiecībā uz locekļu iecelšanas procedūru. No tā brīža, pēc Nicas līguma stāšanās spēkā 2003. gada 1. februārī RK locekļiem un aizstājējiem jābūt vēlētas varas pilnvarām vai jābūt politiski atbildīgiem kādam tieši ievēlētam forumam. Tomēr jāuzsver, ka, neraugoties uz dažiem izņēmumiem, kopš Reģionu komitejas izveidošanas lielākā daļa valstu deleģāciju ņēma vērā šo demokrātiskās leģitimitātes principu.

Tiklīdz stāsies spēkā Līgums par Eiropas Savienības darbību (līgums, kurā grozījumi veikti ar Lisabonas līgumu³) jaunie noteikumi par Reģionu komitejas sastāvu un jauno locekļu iecelšanu būs formulēti šādi:

Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD), jauns 300. pants, 1., 3., 4. un 5. daļa, 3. nodaļa “Savienības padomdevējas struktūras” — I Sadaļa “Noteikumi par iestādēm” — Sestā daļa “Noteikumi par iestādēm un finanšu noteikumi” (noteikumi ir kopīgi Reģionu komitejai un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai)

“1. Eiropas Parlamentam, Padomei un Komisijai palīdz Ekonomikas un sociālo lietu komiteja un Reģionu komiteja, kas veic padomdevēju funkcijas.

[...]

3. Reģionu komitejas sastāvā ir reģionālo un vietējo struktūru pārstāvji, kam ir vai nu reģionālas, vai vietējas vēlētas varas pilnvaras, vai arī kuri ir politiski atbildīgi kādam vēlētam forumam.

4. Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas locekļiem nevar būt saistoši nekādi obligāti norādījumi. Viņi pilda pienākumus pilnīgi neatkarīgi un Savienības vispārējās interesēs.

5. Noteikumus, kas izklāstīti 2. un 3. punktā un kas reglamentē šo komiteju sastāvu, Padome regulāri pārskata, ņemot vērā ekonomiskās, sociālās un demogrāfiskās pārmaiņas Savienībā. Padome, pamatojoties uz Komisijas ierosinājumu, šajā nolūkā pieņem lēmumus.”

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) jauns 305. pants (bijušā EKDL 263. panta otrā, trešā un ceturrtā daļa) — 2. iedaļa “Reģionu komiteja” — 3. nodaļa “Savienības padomdevējas struktūras” — I Sadaļa “Noteikumi par iestādēm” — Sestā daļa “Noteikumi par iestādēm un finanšu noteikumi”

² Sk. III un IV pielikumu.

³ LESD konsolidētā versija, Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 2008/ C115/ 01, 51. sējums 2008. gada 9. maijā.

“Reģionu komitejas locekļu skaits nepārsniedz 350.

Padome vienprātīgi pēc Komisijas priekšlikuma pieņem lēmumu, nosakot Komitejas sastāvu.

Komitejas locekļus, kā arī tādu pašu skaitu viņu aizstājēju iecel uz pieciem gadiem. Viņus var iecelt amatā atkārtoti. Padome apstiprina locekļu un viņu aizstājēju sarakstu, kuru izstrādā saskaņā ar visu dalībvalstu priekšlikumiem. Kad beidzas 300. panta 3. punktā minētais pilnvarojums, uz kura pamata Komitejas locekļi izvirzīti, tad automātiski beidzas arī Komitejas locekļu pilnvaru laiks, un uz atlikušo pilnvaru laiku viņus nomaina saskaņā ar tādu pašu procedūru. Komitejas locekļi nedrīkst vienlaikus būt arī Eiropas Parlamenta locekļi.”

Ir lietderīgi uzsvērt: sakarā ar Lisabonas līgumā pieņemtajiem grozījumiem un pēc Līguma par Eiropas Savienības darbību stāšanās spēkā Reģionu komitejas locekļu sadalījums vairs nebūs iekļauts līgumā, tāpēc Padome pieņems lēmumu, ar ko nosaka Komitejas sastāvu⁴.

Kopumā ņemot, ir divi kritēriji, kurus visas valstis ņēma vērā atlases procedūrā: politiskais līdzsvars un teritoriāli ģeogrāfiskais līdzsvars. Tie ir divi kritēriji, kas ir ļoti svarīgi vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvībai Reģionu komitejā. Jāuzsver arī, ka arvien vairāk RK delegāciju kā vienu no atlases kritērijiem izvēlas arī sieviešu un vīriešu pārstāvības vienlīdzību.

Šo pētījumu veido faktu lapas par 27 Eiropas Savienības dalībvalstīm. Katra nodaļa ir veltīta vienai valstij un ir sadalīta trijās daļās:

- 1) vietu sadalījums (valsts delegācija, locekļi un aizvietotāji);
- 2) juridiskais pamats;
- 3) iecelšanas procedūra.

Attiecībā uz daļu “Juridiskais pamats” jānorāda, ka vairākas valstis savus locekļus iecel, pamatojoties uz EKDL 263. pantu. Tā tas ir, piemēram, Francijā, Nīderlandē, Luksemburgā, Grieķijā, Kiprā, Dānijā, Igaunijā, Ungārijā, Maltā, Čehijas Republikā, Apvienotajā Karalistē un Zviedrijā. Dažas valsts, piemēram, Somija un Slovākija, nemin ne Kopienu juridisko pamatu, ne valstu tiesību aktos par locekļu iecelšanu, bet citas valstis pamatojas uz ministriju dekrētiem, Iekšlietu ministrijas rīkojumiem, juridiskajiem atzinumiem vai arī lēmumiem.

⁴ Sakarā ar grozījumiem, ko Aktā par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovākijas Republikas, Slovēnijas Republikas, Ungārijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai nosacījumiem ievieš ar I sadaļas 5. nodaļas 15. pantu un Aktā par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās Eiropas Savienībai nosacījumiem ievieš ar 13. pantu, pašlaik Reģionu komitejas vietu sadalījums starp dalībvalstīm ir šāds: Beļģijai — 12; Čehijas Republikai — 12; Dānijai — 9; Vācijai — 24; Igaunijai — 7; Grieķijai — 12; Spānijai — 21; Francijai — 24; Īrijai — 9; Itālijai — 24; Kiprai — 6; Latvijai — 7; Lietuvai — 9; Luksemburgai — 6; Ungārijai — 12; Maltai — 5; Nīderlandei — 12; Austrijai — 12; Polijai — 21; Portugālei — 12; Slovēnijai — 7; Slovākijai — 9; Somijai — 9; Zviedrijai — 12; Apvienotajai Karalistei — 24; Bulgārijai — 12; Rumānijai — 15. Sk. arī Eiropas Kopienas dibināšanas līguma konsolidētās versijas 263. pantu (II pielikums).

Pētījums par dažādām Reģionu komitejas locekļu iecelšanas procedūrām ES 27 dalībvalstīs ir atjaunināts 2007. gada jūnijā*.

*

Pašlaik pētījums ir pieejams tikai franču valodā. Tas būs pieejams arī angļu valodā, bet, ņemot vērā tā apjomu, tulkošana uz citām Kopienas valodām pagaidām nav paredzēta.

Papildu informāciju Jūs varat saņemt, sazinoties pa e-pastu (Studies@cor.europa.eu).

Reģionu komitejas Konsultatīvā darba direkcijas Izpētes nodaļa.